

Από το Τριώδιο στην Ανάσταση και την Πεντηκοστή. (Ιω. Καρδάση)

/ Ορθόδοξο

Η

περίοδος από το Τριώδιο στην Ανάσταση και την Πεντηκοστή (17 εβδομάδες συνολικά) είναι η μεγαλειωδέστερη περίοδος στην λειτουργική ζωή της Εκκλησίας και επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο στην πορεία της Εκκλησίας μας ανά τους αιώνες.

Γνωρίζουμε τις εμφανίσεις της Θεότητας από την αρχή της δημιουργίας μέχρι σήμερα και το πώς αυτή δρα σ' ολόκληρο τον κόσμο. Από την αυγή της δημιουργίας μέχρι τη γέννηση του Χριστού έχουμε έντονη την εμφάνιση του Θεού-Πατέρα και την αχνή εμφάνιση των άλλων δυο προσώπων της Αγ. Τριάδας (Π. Διαθήκη). Από τη γέννηση του Χριστού μέχρι την Πεντηκοστή έχουμε την έντονη εμφάνιση του 2^{ου} προσώπου της Αγ. Τριάδας, του Θεού-Υιού (Χριστού), από δε την Πεντηκοστή μέχρι σήμερα έχουμε έντονη την εμφάνιση του 3^{ου} προσώπου, του Θεού-Αγ. Πνεύματος που πλέον μας καθοδηγεί στην πνευματική μας πορεία και μας

αποκαλύπτει, στον βαθμό που μπορούμε, τα άλλα δυο πρόσωπα και μας δείχνει τον ορθόδοξο δρόμο («Εγώ ειμί η οδός, η αλήθεια και η ζωή»).

Για να φθάσουμε όμως μέχρι το γεγονός της καθόδου του Αγ. Πνεύματος (Πεντηκοστή), η Εκκλησία μας προσεκτικά μας καθοδηγεί αρχίζοντας από την κάθαρση της καρδιάς μας, από τη ρύπανση των αμαρτημάτων και η κάθαρση αυτή είναι το βασικό στοιχείο για την υποδοχή του Παρακλήτου (Αγ. Πνεύματος) και μέσω του κορυφαίου γεγονότος της Ανάστασης μας οδηγεί στην τελική αποδοχή του 3^{ου} Προσώπου της Αγ. Τριάδας.

Το Τριώδιο είναι το εκκλησιαστικό λειτουργικό βιβλίο, που περιλαμβάνει τις ακολουθίες από τη Κυριακή του Τελώνη και Φαρισαίου μέχρι και το Μεγ. Σάββατο, περιλαμβάνει δε μόνο τρεις υμνογραφικούς κανόνες (αντί των 9 που υπάρχουν, μία ωδή από τις πέντε πρώτες, την 8^η και την 9^η).

Το Τριώδιο με τις 10 εβδομάδες του, εκ των οποίων οι 3 πρώτες χωρίς νηστεία και οι επόμενες 7 με νηστεία, οριοθετεί ακριβώς την περίοδο της κάθαρσης της ψυχής που συμπαρασύρει βέβαια και το σώμα στην κάθαρση αυτή, καθότι τούτο αποτελεί το εργαλείο των ενεργειών της. Η κάθαρση αυτή -το ξεβρώμισμα δηλαδή- ξεκινάει με τη μετάνοια (την αλλαγή της νοοτροπίας του νου), την ταπείνωση, με το άδειασμα του εσωτερικού μας εαυτού μπροστά στο Θεό, με τη βοήθεια του πνευματικού μας, που θα μας δώσει και τις οδηγίες για τη θεραπεία της ψυχής μας (την ορθόδοξη ψυχοθεραπεία), την οποία τόσο πολύ όλοι μας την έχουμε ανάγκη, μιάς και η Εκκλησία μας είναι ένα απέραντο νοσοκομείο ψυχών (αλλά και σωμάτων) με γενικό αρχίατρο τον «ιατρό των ψυχών και των σωμάτων ημών», που σκοπό έχει την θεραπεία μας από τις βαρειές νόσους της φιληδονίας, φιλαργυρίας, φιλαυτίας και τόσων άλλων.

Κύριο φάρμακο θεραπείας αποτελεί η νηστεία (άσκηση και εγκράτεια), η αρχή της μετάνοιας. Η επαινετή νηστεία (η ευάρεστη στο Θεό νηστεία) ξεκινάει με την αργολογία (την αποχή από την πολυλογία, την άσκηση στα εξερχόμενα από το στόμα, την εγκράτεια δηλ. της γλώσσας) και προχωράει στην αποχή από τις πάσης φύσεως επιθυμίες (εγκράτεια της σάρκας), την αποχή από το θυμό, την καταλαλιά, την ψευδορκία κ.ά. και καταλήγει στην αποχή από τροφές (εγκράτεια στα

εισερχόμενα στο στόμα). Λέγει χαρακτηριστικά ο Μ. Βασίλειος: «Δεν τρώγεις κρέατα, αλλά τρώγεις τον αδελφό σου. Δεν πίνεις οίνο, αλλά δεν είσαι εγκρατής στις ύβρεις» (Α΄ λόγος περί νηστείας). Δεν επαρκεί όμως για την θεραπεία μόνο το φάρμακο της νηστείας, πρέπει να συνοδεύεται από προσευχή (βαθιά προσευχή, καρδιακή προσευχή), ελεημοσύνη, τακτικό εκκλησιασμό και συμμετοχή στη μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας (εξομολόγηση και θ. κοινωνία).

Ξεκινώντας από τις τρεις αυτές πρώτες εβδομάδες του Τριωδίου, που αποτελούν το προπαρασκευαστικό στάδιο για την περίοδο της νηστείας της Μ. Τεσσαρακοστής προχωρούμε στη περίοδο αυτή της μετανοίας (6 εβδομάδες, 40 ημέρες) από την Κ. Δευτέρα μέχρι το Σάββατο του Λαζάρου.

Η προσευχή (εκτός από τη ιδιωτική κάθε πιστού) γίνεται πιο εντατική στους ναούς, όπου εκτός της θ. λειτουργίας Σαββάτου και Κυριακής και του εσπερινού του Σαββάτου γίνονται επίσης όλη αυτή την περίοδο της Μ. Τεσσαρακοστής: η ακολουθία του Αποδείπνου (Δευτέρα έως και Πέμπτη), η ακολουθία των Προηγιασμένων (με καθαγιασμένα Τίμια Δώρα) κάθε Τετάρτη και Παρασκευή και οι Χαιρετισμοί της Θεοτόκου επίσης κάθε Παρασκευή.

Η ελεημοσύνη εκτός από την προσφορά πνευματικής τροφής, από τους δυνάμενους προς τούτο (νουθεσίες, διδασκαλία του λόγου του Ευαγγελίου και των Πατέρων κ.λπ.) επεκτείνεται και στην προσφορά υλικής τροφής στους αναξιοπαθούντες και ασθενείς και τους έχοντες ανάγκη βοήθειας.

Εξυπακούεται, ότι η μετάνοια πρέπει να είναι δια βίου, η δε ελεημοσύνη, νηστεία και εγκράτεια συνεχίζονται και μετά την περίοδο αυτή σύμφωνα με τους κανόνες της Εκκλησίας και αποτελούν μια ελάχιστη προσφορά του πιστού στη μάχη του ενάντια στον Πειρασμό και απαιτούμενη πρώτη ύλη για τη σωτηρία και την «καλήν απολογία» κατά την μεγάλη ώρα της Κρίσεως. Αυτός δε που θέλει να θεωρεί τον εαυτό του πιστό μέλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας, τότε μόνο πρέπει να τον θεωρεί έτσι, όταν μετέχει πλήρως της μυστηριακής της ζωής με τακτικό εκκλησιασμό και συμμετοχή στα μυστήρια της εξομολόγησης και της θ. κοινωνίας και όχι μόνον ευκαιριακά. Με αυτές τις προϋποθέσεις και με συνεχή άνοδο της πνευματικής του ζωής έχει την πιθανότητα να μετάσχει της θείας μακαριότητας «*εν εκείναις ταις ημέραις*

», βλέποντας τον Θεό ως Φως, ενώ στην αντίθετη περίπτωση δεν θα μετέχει αυτής της μακαριότητας, αλλά θα αισθάνεται τον Θεό ως «Πυρ φλέγον».

Έτσι ο πιστός καθαρμένος από τη βρωμιά των αμαρτημάτων του προχωρεί προς την εβδομάδα του Θείου Πάθους (Μ. Εβδομάδα) και σαν τον Άσωτο της παραβολής θα αναφωνήσει: «*αναστάς πορεύσομαι προς τον Πατέρα μου*» και τότε θα κατανοήσει και την Ανάσταση του Χριστού (την Ανάσταση του Θεού «*εν σώματι*») το κορυφαίο αυτό γεγονός της θείας οικονομίας, το πλήρωμα του Νόμου και των Προφητών.

Η ενσάρκωση του Χριστού (Θεού-Λόγου) είναι ήδη μια πράξη σωτήρια για την ανακαίνιση της ανθρώπινης φύσης. Σ' ένα πεσμένο και αμαρτωλό κόσμο η αγάπη του Θεού έπρεπε να φτάσει στα άκρα, στη θυσία του ίδιου του Θεού με την ταύτισή του μαζί μας και την ανύψωσή μας -με την Ανάσταση- στα ύψη της θ. μακαριότητας (Ήδη ο αναστηθείς Χριστός βρίσκεται εκ δεξιών του Πατρός με ανθρώπινο σώμα). Το μήνυμα του Σταυρού είναι σαφές: Όσο μακριά κι' αν πρέπει να ταξιδέψω μέσα απ' την κοιλάδα της σκιάς του θανάτου δεν είμαι ποτέ μόνος. Έχω ένα σύντροφο. Κι' αυτός ο σύντροφος δεν είναι μόνο ένας αληθινός άνθρωπος όπως εγώ, αλλά και «*Θεός αληθινός εκ Θεού αληθινού*». Η ίδια όμως η σταύρωση είναι μια νίκη. Ο Χριστός ανασταίνεται από τους νεκρούς και με την ανάστασή του μας λυτρώνει απ' την αγωνία και τον τρόμο. Η νίκη του Σταυρού βεβαιώνεται, η αγάπη φανερώνεται ανοιχτά, ότι είναι πιο δυνατή απ' το μίσος και η ζωή πιο δυνατή απ' το θάνατο. Ο ίδιος ο Θεός πέθανε και αναστήθηκε από τους νεκρούς κι' έτσι δεν υπάρχει πια θάνατος, ακόμη και ο θάνατος γέμισε απ' το Θεό. Ο Ιω. Χρυσόστομος είναι σαφής: «*Μηδείς φοβείσθω θάνατον, ηλευθέρωσεν γαρ ημάς ο του Σωτήρος θάνατος*». Η Ανάσταση λοιπόν είναι μια πελώρια χαρά για τη νίκη και την καταστροφή του φοβερού θανάτου.

Ο Χριστός μας έδειξε το δρόμο: «*θανάτω θάνατον πατήσας*». Απομένει σε μας να το κάνουμε πράξη. Πώς δηλ. με τον θάνατο (του παλαιού ανθρώπου) θα πατάξουμε τον θάνατο τον πνευματικό, (της ψυχής το θάνατο). Πώς θα το κατορθώσουμε αυτό; Μόνοι μας δεν μπορούμε, χρειαζόμαστε βοήθεια, χρειαζόμαστε τη Θεία Χάρη. Γι' αυτό ο Χριστός μας στέλνει τον Παράκλητο την ημέρα της Πεντηκοστής, μας στέλνει το Πνεύμα το Άγιο για να μας αποκαλύψει τον ίδιο και τη διδασκαλία του, να μας φωτίσει το νου και να μας οδηγήσει στο δρόμο της θ. μακαριότητας.

Μέχρι την Πεντηκοστή ήταν το Άγ. Πνεύμα που έστειλε το Χριστό, τώρα είναι ο αναστημένος Χριστός που στέλνει το Άγ. Πνεύμα για να μιλήσει για τον Ίδιον. Η Πεντηκοστή αποτελεί το σκοπό και τη συμπλήρωση της Ενσάρκωσης. «Ο Λόγος έλαβε σάρκα, ώστε να δεχτούμε εμείς το Πνεύμα» (Μ. Αθανάσιος).

Οι τρεις λοιπόν αυτοί σταθμοί: Τριώδιο (Μ. Τεσσαρακοστή και Μ. Εβδομάδα), Ανάσταση, Πεντηκοστή ο καθένας με τη δική του συμβολική και σημειολογία μέσα σ' ένα συνολικό διάστημα 17 εβδομάδων (120 ημερών), 10 πριν την Ανάσταση και 7 μετά από αυτή μας δείχνουν την πορεία προς τη θεότητα. Ξεκινώντας με τη μετάνοια και την κάθαρση προετοιμαζόμαστε για τη μεγάλη γιορτή του Πάσχα (του περάσματος δηλ. από τον παλιό σκουριασμένο άνθρωπο στον καινούργιο και ανανεωμένο) και στη συνέχεια έμπλεοι χαράς για τη νίκη κατά του θανάτου προετοιμαζόμαστε να υποδεχτούμε το Πνεύμα το Άγιο, το οποίο θα κρατήσουμε για πάντα βοηθό μας (αν βέβαια το θέλουμε) προς την οδό της σωτηρίας.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας με πολύ σοφία τοποθέτησαν τη μεγάλη γιορτή της Ανάστασης την Άνοιξη και τούτο, διότι αρχίζει να αυξάνεται η ημέρα (το φως, το φως της ευσέβειας), ενώ ταυτοχρόνως αρχίζει να μειώνεται η νύκτα (το σκότος, το σκότος της ασέβειας) (Μ. Βλάσταρις), πάλι δε σοφά έχει τοποθετηθεί η σύλληψη του Ιησού στις 25 Μαρτίου, για να τονισθεί ότι και η Φύση ολόκληρη γιορτάζει το τεράστιο και πρωτόγνωρο αυτό γεγονός και πιστοποιεί, ότι όντως το 2^ο πρόσωπο της Αγ. Τριάδας είναι «Φως εκ φωτός».

Η όλη δε αυτή περίοδος έχει σοφά επίσης συνδεθεί με τις διατροφικές ανάγκες του ανθρώπου. Στην αρχή της περιόδου του Τριωδίου έχουμε τις εβδομάδες της Κρεατινής, της Τσικνοπέμπτης και της Τυρινής με φαγοπότι, γιατί έχουμε σφαγή αιγοπροβάτων λόγω έλλειψης κτηνοτροφών. Στη γιορτή των Αγ. Σαράντα (9 Μαρτίου) έχουμε επάρκεια φυτικών τροφών εξ ου και οι χορτόπιτες και σαραντόπιτες. Λόγω της συνεχιζόμενης μείωσης των κτηνοτροφών η σφαγή των αιγοπροβάτων προχωρεί μέχρι το Πάσχα, όπου έχουμε ταυτόχρονα και υπερπαραγωγή αβγών και υπερκατανάλωσή με το βάψιμο και το πασχαλιάτικο τσούγκρισμα.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι η σοφία των Πατέρων έθεσε την πορεία του ανθρώπου κατά

την περίοδο αυτή να ξεκινάει από την καλοπέραση των 3 πρώτων εβδομάδων του Τριωδίου, στην νηστεία της Μ. Τεσσαρακοστής, να προχωρεί στην εβδομάδα του Θ. Πάθους, στην Ανάσταση, στην πρώτη εβδομάδα της Διακαινησίμου (που θεωρείται ολόκληρη σαν μια μέρα) να προχωρεί στις επόμενες 6 εβδομάδες και να καταλήγει στο κορυφαίο γεγονός της καθόδου του Αγ. Πνεύματος κατά τη Πεντηκοστή, που θεωρείται η γενέθλια ημέρα της Εκκλησίας.

Κατά την Πεντηκοστή, το Άγιον Πνεύμα κατέστησε τους Μαθητές μέλη του θεανθρωπίνου Σώματος του Χριστού. Έτσι, ενώ στην Μεταμόρφωση το Φως ενεργούσε στους Τρεις Μαθητές έσωθεν, δια της θεώσεως, αλλά το Σώμα του Χριστού ήταν έξω από αυτούς, στην Πεντηκοστή οι Μαθητές ενώνονται με τον Χριστό, γίνονται μέλη του θεανθρωπίνου Σώματος και ως μέλη του Σώματος του Χριστού μετέχουν του Ακτίστου Φωτός. Αυτή η διαφορά υπάρχει και μεταξύ Παλαιάς Διαθήκης και Πεντηκοστής.

Η Πεντηκοστή, που είναι η αποκάλυψη πάσης της αληθείας, είναι η γενέθλια ημέρα της Εκκλησίας ως Σώματος του Χριστού και ακόμη, όσοι ενώνονται με το Σώμα του Χριστού, υπερβαίνουν τον θάνατο. Και με την Πεντηκοστή η ανθρώπινη φύση του Χριστού, πλέον, επανέρχεται στην Εκκλησία και είναι ημέρα ιδρύσεως της Εκκλησίας, **διότι η ανθρώπινη φύση του Χριστού τώρα μερίζεται αμερίστως και ολόκληρος ο Χριστός, με την ανθρώπινή Του φύση, βρίσκεται σε κάθε πιστό.**

Η ευχή την οποίαν διαβάζει ο Ιερέυς στο Μυστήριο της θείας Ευχαριστίας («Μελίζεται και διαμερίζεται ο αμνός του Θεού, ο μελιζόμενος και μη διαιρούμενος, ο πάντοτε εσθιόμενος και μηδέποτε δαπανώμενος.....»), αυτό είναι το κλειδί του μυστηρίου της Πεντηκοστής. Αυτή είναι η **«πάσα αλήθεια»**, η οποία απεκαλύφθη πλέον. Μετά από αυτή την αποκάλυψη της αλήθειας, δεν αποκαλύπτεται τίποτε άλλο πλέον. Δηλαδή, απεκαλύφθη την ημέρα της Πεντηκοστής **το μυστήριο της Εκκλησίας, με την νέα της διάσταση.** Αυτό απεκαλύφθη και τίποτε άλλο.

Τελικά, ο σκοπός της Εκκλησίας δεν είναι κοινωνικός, ηθικός, φιλοσοφικός κ.λπ., αλλά κατ' εξοχήν σωτηριολογικός και θεολογικός. Αυτό, εκτός των άλλων,

φαίνεται από την σχέση μεταξύ του Πάσχα (βάπτισμα του ύδατος), της Πεντηκοστής (βάπτισμα του Πνεύματος) και της εορτής των αγίων Πάντων (συμπερίληψη όλων των Ορθοδόξων μεταξύ των αγίων).

1.2.15

I. ΚΑΡΔΑΣΗΣ

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com